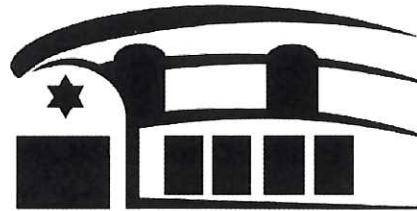

BRS AFTERNOON KOLLEL

Sponsored by Frohlich Financial Group, LLC

GEMARA KIDDUSHIN

WEEK #15:

STANDING FOR TALMIDEI CHACHAMIM AND OLDER
PEOPLE

RABBI EFREM GOLDBERG

פרשת משפטים תשע"ח

THIS WEEK'S LEARNING IS SPONSORED BY

DR. IRA AND ARLENE SCHWARTZ

IN HONOR OF THE YAHRTZEIT OF HIS MOTHER

גאלדה בת ישראל אלתר

The Dr. Yitzchak Belizor z"l
BEIS MEDRASH OF BRS
בֵּית מְדֻרָּשׁ יִצְחָק בֶּלִיזֶר שֶׁל קַיְקָה רַטְבָּן

וזה דע כל זה מילוי נבצן מוגבך, וכל זה
מיו מוגבך כלל עין למינו קודס
ההפללו יਊ מלט, וככמ' מכתה גאל' מ"ת
טס אטאל' דעם ננד הי"מ דמיילו נבצן
טוליטו מוגבך וגס כן לאיזטמו קודם מה ש
טוליטו פכס, ודמס סס לדורי, וכן מזולך
נכנור וגס"ע ייז"ס סס דחוקון נבצן מוגבך.
(ג) ולא יורה בפנוי לעולם ואפליו
חוך שנים עשר מיל.

ו מה שיכתב לכאורה ממהר ונוגם בצללים
ונקודות, זו פטן. ולענין לנו מודע
לטמי הפס וקינה, לדין לפ███ין כלמי נן
טפודה לטפיו וkon טמחי, הפס נן צדלי^ה
חיב' נעמוד מפי הפס וקינה". לך לדעת
כלר"מ כהן פ"ז "ה"ן דילך מכת. חיינו גליון
לעמוד פפניו כהן טמחי לך בקידוש, וחינוי

ומה שאמרו זכרונם לברכה במוראת רבו, שלא

ישב במקומו ולא יכريع דבריו ולא יסתור דבריו (ג) ולא יורה בפניו לעולם, ואפילו תוך שנים עשר מיל עמו אסור להורות. ואם ראהו עובר על דברי תורה כיוד ימנענו. והחילוק שבין רבינו מובהק, כלומר שרוב חכמינו ממן, לרבו שאין רוב חכמונו

(א) בעבודת המלך ה' ע"ז פ"ז "ה" א מיישב שיטת הרמכ"ס דרכם דפק כר' יוחנן, "מ' חביבתך בדורינו, ע"ש ואורה".

(ב) בשיר מנהה מכאר כוותח החניך שם"כ בתקילה דעיקר הרין תלי בחכמה אינו סתריה להא זוין ASMIA, שהרי ביאר שזון בשנים קונה חכמה ברוב שיו, ולכן הלה נאיסי בן יהושע, וענין מנהח ציוק.

(ג) והי' מש' מכאר דארשן אונקלוט שעשה כן כדי לסייע קימת לה'ח, לפ' שהחוכוב סמרק קימת לשיבחה, או שהיא אונקלוט חולק על כל התנאים הללו ואן קימל' בגמרין.

(ד) רואה מש' רבינו בדעת הריכוז ה'ח' להלן אחות ט'.

(ה) ה'ה'ר'ב' ר' הילטונו'ס' פ' ה'ה'ב' מ'ברא שאי' ט' בדרבי ריכינו בה'ת' מ'ת'. אלא

א) בעבודות המלך היל' ע"ז פ"ז ה"א מיישב שיטת הרמב"ם דאך דפסק כר' יהונתן, מ"מ חביב חנוך גולדבוים ע"ש אברבנאל

היב שאות בדעתו, ע"ש באודכו.
 א) בשירנו מנה מבאר כוונת החינוך המש"כ בתחום הדין תלו בחכמה איינו סחירה להא דקון ואשמא, שהרי ביאור שוקן בשנים קונה חכמה ברובע שמי, ולכן הלהכה בכאי לו בדורות, עליון בבחינת יאמץ.

ג) וראה מש"כ רבינו ברעת הר"ף להלן אותן ט'.
ב) בברבור'ז בבל' מונע ע' פ"מ ה"י מהרא שאותו ט' ס"ס בדברי רבינו בבל' מ"מ. אלא לא

3

הַיּוֹם

ונורמה לן גוי הפקת חס וענעל למ' דהמורה רימטה צט'יס פכל חמוץ כל כפוץ
הונצ'ת, ה'כ' הפקת חצר היינה יוכלה נמחזון על כפוץ, דהיינו יוכלה נמחזון
כפוץ בטמותה כל ענעל. ובזה יתלה מיה פול' מוסלה דיפטוח דרכ' קונה,
ולהיפלו לא נולמר דאכטנד חיו רק דרבנן, מל' מוקס היינה יוכלה נמחזון
כפוץ ענעל. ואכן דמנטור סס דהאנטו
הונצ'ת, דומטינטו מממת כפוץ קמל'ו
ולג' ממל' על כל כפוץ, כמצעי לעיל נימצ'ו
וא [מלוֹא לְלִידָה חַותָם ג'] דקס כי צוין,
ההדי'יניס יוכטס ופס יעמלו, ועל ביוין
הייכס יוכלי'ס נמחזון, עיין מה סכתמ'ני
געיל'ן מך נחלואה פכל נמי דמי ניזוין, מך
ףפל'ן צלי' רוחא נורלה לי פקטוט דהוינה
יוכלה נמחזון כפוץ ענעל, כן נורלה לי צויר
געווים ר' יונצ'ן.

[ט] והנה שיעור זון ונכדים, מי ימו מוצלח
ובשבה נר"מ ובכל רוחם תמחץ בכם
שנvais טום נקרול ווון לערמוד מסינוי. וכז"ע
הס כי' לר' מ"ד ס"ה בזבונר חפס הרכ"ה סט
דביצה סיינו זן שנעים טונה, וכמת העית
ויקף לדין ממנה מפוקתתן זן שנעים לטיבת
לזרותם ס"ה ינשנה כ"ה. וויה לא דריינו
לגיון גנומניינו דCKERתנו דשיטת מתמן כל
טונה, ח"כ סיינט יקלה זן שנעים, חן
לעתם תחרותותם [חפס על פסקו מפי דיפין]
דפליך על סיינט מן קדס דCKERת צו"ייחעל
ועל זון פירס מפי קדס, וס כן לדעתנו
לגיון נהמוד מפי זן שאס דמן כו"ר גמזה
לזרן חפס זון קינה, ונקרול זון זביס
זרף שאסיו חפס גליין זעמו, דלאחרותם
וונקלוק זון סולן זביס מפי חפס.

ולענין קימה דיט נא קמיכא או מאהן דערוי מוקמי, הי' מזוכע מעידס גדר קיטה
לענין תלמיד הכם, עי"ק נומוק' צבושים נ' ע"ג ד"ס הפלם
ונומוקן מפקט קרי יי' ק"ה לענין עמלים בדיניהם ובוועדים

א) וְדֹעַ, לִמְנּוֹל דְּבָרֶךָ מַעֲוָד קָרְבָּן כ' ע' כ' וּמַפְקָה הַלְּמָ"מִ פֵּי' הַמְּלָנֶן חֹלוֹת וְאַבְלָת
לְלִי' כ' וְכָזְבָּע' יו' כ' סִי' שָׁע' ז' כ' נְלָמָ"ה לְחֻולָּה וְלְגַלְגָּלָה
יְכִיס לְעַמּוֹד הַמְּלָאָמָּה נְשָׂעִין. וְגַם דִּיִּי כִּיּוֹד רְצָוָה וְגַם וְזָקָן מְרוּלִים
מַעֲוָד וְזָקָן כְּוֹנוֹמָה נְמִיטָוִי וְלְאַלְכָרִין פְּלָעִים זָקִינִים.

ר' אוכיר נוד מזא דען דידייע ולטקו לקלות נלטו נצמו, עין ר' ים
בשומו קרווא לרבע
ר' מאהמומי מורה כל' ר' וגוזו ע' פ' ר' ר' מ' ג' ח' מ' נרלה
יגדרני רוג הפסוקים דלאטנו מוקור לקלות נצמו הפלינו צלע נפכו, וטפלו ט'

שביתת הלל זו רק בדין הקודם ברבו שהוא סומא, ועי' יש שהאריך בזוה.
 (א) כי "בנהחלת צבי יי' סי' ר' מ" שהביאה ראהה מקורשון ל'יא ע"ב שרוב יוסק קם
 הלבבד אמר אף שהרי סומא, אולם מדברי ריבינו בסמוך נראה שראה זאת בספר אחר.

ונירק נטעמוד טול מפיו ו开会ם, צודרי לחן נלץ' נטעמוד מפיו לחן, ה' סדרה
חכמיה תלמידים מורה מ"ג ה' חן מקמה נטעמוד הטלה נלץ' צפכל [ענין יומם ק"ו ע"כ],
וכל קדושים צדקה' חלט, צודרי נלץ' סדר' נלץ' סדרה ה' סדרה חן מקמה, דחייטו נקראה
חכמ' ר' ה' מזוזה נטעמוד לתקום חכם'. על כן קפל מפיו עד' חכם כני' ע"ב

מעשיותם, כן נריה פאטו.

מן הרים. ומאמיתו היה לעמוד מפני הרבה רבו ומננו
חכם אחריו, ובאי זה מקום ובאי זה עניין פטור
מן הקימה:

ויתר רובי פרטן עניינים אלה, בקידושין פרק ראשון ובמקומות אחרים. וכן מדייני המצווה העניינים שפטורין מהן החקמים מצד כבודם ומוראמם, כגון בנינים וחפירות המדינה וכיוצא בהן, וכן המסים שמטילין המלכים על אנשי הארץ, בין מס שהוא קצוב על כל בניי העיר יחד או שהוא קצוב על כל איש ואיש או שאינו קצוב כלל, מכל זה הם פטורים, שנאמר [הושע ח, יי] גם כי יתנו בגויים עתה אקבצתם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים ים.

ונוהגת בכל מקום ובכל זמן בזכרים ונקבות. יועובר עליה ביטול עשה ועונשו גדול, למען כי זה יסוד חוק ברת.

ה. מושג ביברמן לעיל, וכי כהרמב"ס כאן פה י"ט, ע"ש. ט. ממיינץ קהילתיין לאיג עיינ, איזרבאָרגן מאל נאינו הײַזְעַגְעַד אַמּוֹתָס (סִמְקִים) אַמּוֹתָס. י. סְלִיבָּאָר, אל מאָרְטֵרְבָּאָר קְמִיחָה אַלְמָנָה. ז. פּֿלְּפָּאָר בעישׁה שְׂעָסְקָוּן בְּלָאָבָּאָטָהָן. אָ. רָבָּה הַדְּסִימָּאָן לְתָאָה עֲמָדָה. בָּ. פּֿרְּנָאָר בְּלָאָבָּאָטָהָן שְׂאָאָמָּר וְשִׁירָס. גָּ. מְלָכָה מְלָכָה אלְמָנָה. דָּ. דְּבָרָה וְשִׁירָה בְּבָבָה צְבָבָה דְּבָרָה, וְעַיִן קְמִינָה אַתְּ.

סוחה [ה] ולענין חס מיג' נעמוד מפני קומלה

זוקן, עיין "זון חמלה רומייס" סטטיטו רלהס מיוםה נ"ג ע"ה גז' מלמלייז בע"ז יומקמי לי' קי' קוו' מוטוון קאקסומט דמלל, וע"ז נכס"ע ע"כ ד"ה למלו' ליא' נס' מומdat לדב' יומקpsi קג' נס'ו, נוילקה דנס' נס'ומת פונז'יס ננדדו. ואפקט לפניט מדורות נדין טום דעבד"ש. ולענין כי קומול ממויין נקס'ס מפי זוקן, עיין ג"ל נטולוונט' סטטיטו רלהס מקיידוטין דמיינ' ג'ע' נטענווע, עיין נטולוונט'ס. וכמו ליקי צצ'ולאג קפֶר פטמי פטובא [ויז"ד קי' ר"מ סק"ז] ודעתנו לפומול הן גירץ נטענווע, ודצורי הן נטלואיס.

לפ' ייקנ' [ו] וערין נמי יוקט וכט' ע' ס' רמ"ד
ס' ח' וכט' ז' ומ' ט' סס, שמונען
לפפי יינק ומוליס מה' צלען כה' נכלן מזות
מייבס לkos פמיין. מ"מ דוקה קפון כיוון
די'וּן נכלן מזות, וגס חמי' מזות נלמוד
עמו תוראה, נכלן טטה וענד כיון דטלען כדין
למינו, ווילען למלהן דהמאל דומומאלס נלמוד
[נקוטה כ"ה ג"ה] מ"מ טין מזותס
[ז"ה ע' אס קי' רמ"ז ס"ו]. ונכלה פטונו ד

סימון קליס על כבוז קבמיבס

ו) וורה להלן יהודות י' מש"כ רבינו לחילק מק頓 ייניך והחיכים. אולם בשוו"ת בית יהודה (להר"י עישא) יו"ד ס"כ כ"ה משה בונה אשה לאיש שחביבים לרבך אשה חכמה אף שפטורה. וורה להלן הערה י"א.

ח) בית היל יוא"ד סי' רמ"ד מובא בכרך היבט יוא"ד שם, גינת ורדים יוא"ד כלל ד' סי' ב', ושו"ת שער אפרים סי' ע"ח.

(ט) חמיה"א בברכי יוסף יוז"ר רמ"ד אותן כ' אף שרוחה הרואית שהחיבים בכוכדו של סמאן, מסק שיש לקום לה' סגי נזהר. ועיין שפט אמרת יו"ר שם.

) אף שהבאר היטב שם הביא גם דבר זה בשם הבית הילל, כבר העיר הנחלת צבי

למנין מוט ולוי ה'נ' לכתמייר לנו צבאים, להילך כמן
האר שפקי לנכבר דוד מטעמו כל צבאו כבכלך ורק
צבאים נילען, וuid חולן חויכ קומה כל צבאה, אבל
לטני צבאים וסוסים נבלטוו ביעיל

ומשיכ נני' נס כנראה זונגעטל זיעץ, וכהרוי' כק' מהווין רק חס היי ווצע נרכזים מטה מי כו, ולט זעגלא מוכנד גתולא חיינן נקס וצבי מעש הא. ובדרך כלל כוין זוחלי גס וכהרוי' חאן מסור מעב'ס לקוס חס מכון רק נמלה, ולטול פומקוט מיזג קדרויס גוועיס ויט לכתמייר נונכל לעול, ייטאל נני' נס ס' במלת הוויס טמגוא נס כהנון געל נפטע פגען בגען ספק צאנצ טהלהי סגנון כייל, דערטינן מיזב זליי מאג מהמאג ומם ספק שיזב, וטדעת בגראיה זיגגעטל זע"ל זא ספק בלטנער גלאר, ימיינלא ספק דהויזיתט למומרה, חיי לה וויאי ברגרים וטבך דלו טויבס.

אייברא יי'ג לדפק לנפי שטois לו למחר שטois נס ה'ס נמייל כביהלי' דחזר שטois וכלהדר גוּטָה נס כבגון מ'יח' ממלוכ ולי' מכ'יא כטפק כיוֹן דליכוּם גס ספק נבלגה וטינט רוג' בטופוקס דורך ליהוּ שטuis נס'ין ל'המיה, מטה'יל כטפק ה'ס לנפי שטuis לו ליהוּ שטuis יט' ל'המיה מ'ול' לדנס ה'ס נידך לבגון נפ'ת פענ'ה דזורי' שטוב ה'מוּ לרמאנ'ה דלט'מלוּ מודצ'ן חי'ג גס ספק כל' בדרכ'וּ שט'נוּ דוּרט'יס יולד'וי' ח'מר רהמנ'ג, וכ'לוּ מלכ'וּס וכחמי'וּ צספ'יקן, ושוד' כטפק לנפי שטuis כי'וּ חיכ'ה דעתה בה'ר'י' ל'המיהיל כל' פט' מט'ז'יס נס'ין, להמס' צטפק נה'ר'ה שטuis לו' מלון לנפי שטuis גופל' נט'ס ז'ה רב'אי.

וזו אין בטענה כי נסח בברורה זונגענגלן או לא ממלוקה טען
בגיהון פולגה פגעה דוחלו ספק מהפער לפרט היה ספק
דוקול רך רק חמוץ ווועט כטמפלס' צטומקסס הצע ממכחה ספק
לזרען ה' נברר שטען צויס גדרה ווועצ אונטו ווועס זקון געמען
היינו ווועז זיך צחים מודר וכטול ספק גנור מאכ' מ' צטעלס
טבלנטש גל ספק נגיד חתמי נטעלס דעטוי בעניין.
ואשר כניער נגי צפסק כטערען (כטמפלס') צסרי לר' מל'ץ סנשי'
שפסק כדעת קליין' ג' ואטל'ץ וחיציג געמעיד להפי
כמו פטומיס והיינו מודכיאה בט'ס כל דר' הילמר כל פ'יט
הצ'ינו שעוד גפוי גטו נקרלה לרען וכיר האמי מימלח ד'
ינאי, מככל לח'ן דוריין פליין, וכט' נטקה'ס ומקר לטל'וועס
גס ר'ין ג' פ'רר רק נברטו וככבוד ר'ינו יותר חמוץ, זט' כ'
בר'ל'ץ דהמיעלה טוגעל דזוקט מועל' חנס גט'ל טומטס,
ווע'ס' ויל' דלענין כנור טיבע עדין סרגט ר' ייל'ו קיס זל'ינו
חויב גלען פאלות וועל'יטה, הלא צלען ר'ה'ס שי' ממתק צב'
נעל'ן'ל ולפי דורך קרטה'ס פטנות בט'ס וויל'ה דלען וויל'ק
מדוקלנעם מועל' ז' הויב ווועט מכו כטס'ה'ס הומ' וויל'ט
מעל'יקון כני מורה ז' קימת, וטסוק זא צל וויל'הס מעל'יקון
הלאן קלי' גס ה'קומה לפני טזבָּה, וועד גס ר' ייל'ו ג' קהנמען
הלאן הון מאי' ר'טה'ל נטעמול צפוי ר'זו הלאן טמאות וויא'
לזט'ס' מט ר'נו ש'יך גוינט גלען ו'יכ'י כנוזו מערוצא, כוון בעכבוד
רכז' כבוד הלוות, ממל'ץ צטיבע סטא'ס גס לר' וויל' נוירק
לעקס טפוי' כמה פטומים ולדעתה כטמדי' ובויהו'ר זא' דרכ'
ויל'ו מפוי צנוול ח'יט' מל' כתלמוד לפוי ר'זע, מה' זיך זא ג' למ'ל
שייך בקומה לפוי טזבָּה, וויל' נטול'יך צב' וטבלנט'ס קוי'ס'.
כל'ה'ס זט'ס פיען צפץ' צטט' צטט' ג'טוט'.

וְרִיבֵּי מִבְּרוֹן בָּאַהֲרֹן מִזֶּה לְרֹתֶם ה'

סימן כל

יום ג' שופטים תשם"ב לפ"ק, מה אוברגואו, ע"י לזרון יצ"ג.
כבוד ידידי היקר ירא ושלט בתוו"י רבי יצחק שלזינגר
לאירט.
אהודשה"ט באה"ר.

בין סמכותינו בלביתנו לי נפל לאביזר גס ממכתו מושך ר' לזריס, היברל' חיוי כמן מומוכי ספירות חנוך רק גמלו לדיין.

ה) אשר כלל גנון כתובנו צצטט כלו יוז"ד סי' קיד
גנון קומו לפני ה'ז' זקנ'ם וככלה'ם זס זט'ם
מקודיש סי' מקמ'ם יולח לדמיון נטמה', וטכלון מיד'ל
יעש צפויו זס מבי' ממכ' כה'ל'י סק' דלו'ן חיינ'ן וג'ב
ל'ג' נטמ'יה קל'ו, וצמ'ר' ש' זי' זי' מז'ו'ן צט'ס טפומ' ציט'
ו'ז'וד' סי' כ'ית דגס מפ'ו' ל'ט'ה טונ'ס חי'ע' נ'קס' וד'ל'ל
כל'ק'ע' ח'ל' סי' קל'ג', וככ' לט'יל' קלה' צ'ז' וב'ה'ן דפע'ן

ונחלה דצמינו סט בקgorו בלבב מפני מהן
הנה לנוין מטה חצר ולווי מכם מה ש"ס
יבוטקס מוו"ם סה י"ז ומיהין לטמוד
מכ"פ מטעיק כהון לזריזתך והלhor פטוט
הו מות מסידות וכלהל שמתוק כב' מכרלי יוקף
ללוינו מה ע"ז ח"ב ב"ג

ואשה זקנָה שלוינָה לְבָתָה חֲנָה, לְעַמִּיתָה יוֹמָה שְׁבִיטָה כְּלָלִי;
 סָכָם וְסָפִיקָן טָל צָעֵל כְּלָקִישָׁן חָנוּ מְשָׁבָץ אֶזְרָקִין
 נְמַפְּקָן כְּלָלָכָה כְּיוֹן צָבָטָר פְּסָקוּתָם מְלֻחָתָן לְמִיחָג, וּמְמַמְוָתָן
 כְּחָמָן כְּנָאָל וְמַעֲלָכָה כְּכִי חַיָּג לְנָמוֹד, וּלְמַהֲוָה עַכְפָּס לְחַזָּקָה
 כְּדוּרָה יְמִינָה בְּמַזְוְלָה יוֹרֵל סָרְבָּן.

הנ

לעומדים לפני ז肯 הפטמי ולפלרטי' טוֹה לטע ממת, וצמום' נמקדו דלטילו לאכומו ולנגותו מוגר וכמו צ דלהטלי ר' ל' ע"ג, וכ"ה לטלנה גרג'ם יוז"ד קי' לר"ד קמ"ה וז"ל פפי טוֹה ע"ס גולד אטל' יס"י לטע, וככ' טעל דלהט טוֹה מינוק צנטנס צודלי' מגור לאכומו לנגותו, וה'כ מטהו שמייניט לעמוד לפיו, ומכל זה נטמפק האט חילוני מז'ן צימער הוּא ביגר טיגען אנגעגען.

הנה נלעט של קילוטין נ"ג ע"ג כלכלת הקבוצה קומיטט
סמלנסיס על ר"מ נ"ג מכון מקום דוח פינו נדומו
לסקומו מותל נ"ל כי לאין לטינו נכזוב ח' כל טהינו
עופטה מעט עט פטור מכך וח"ל מכ"ק קימה צפוי
כל מלה, ופטאות מלבד למיוקן ענטנש נ"ס מ"ו עותא
מעתק עמר טום ווילט פינו נ"ג נלו מוקן גראען כוונגה.

אייברא ע"ט ה'ה'ל לא מינווק צאנצ'ה היינו פטוטה כ"כ, דהה צ'ק' צ'גט פ"ח ע"ג ג' גדר מינווק צאנצ'ה טפוח כלונם היינו על ציולע טהור יטלהן כמת'כ' סלרמאנ'ס פ"כ מגנוגות, ויך לו דין מינווק צאנצ'ה על כל מס צאנצ'ה דין טגוייס ולך ידע כלל טאומ' יטלהן, חכל מאנזונדער טהור יטלהן ועטה נגד האטולס ה'ה'ל פ"ה כ' צ'ירטעלן כל דכל, וגולדהי היינו לדון כמושל נאכעט, וצ'רמ'ה יוא"ל כי קינ'עט פ"ו כ' מינווק צאנצ'ה נ'ין טאטלו"ס ומיהו יודע מומורת יטלהן כלל היינו קליליס וטוקול לטלאומו צלטיטים, וועל'פ' ג' עדיף מקרליטים, ועיין יוא"ל כי צ'מ' צ'רמ'ה פ"ט דומורק קען שאטאל ער טז'ין די'ה' לדמאנזנלייט מעלו להנום וו'ה' דלאין מאנזנלייט ול' רמ'ה דכן עיקר וועט'ט צ'ניאול קגר'ה, עכל'פ' מינווק צאנצ'ה טפי' צ'ין טגוייס ועכטאו או'ה צ'ין פטולאנלייט ווועדע טהור יטלהן, ערעל'פ' צאנצ'ה מעטער מאנטז'ו לאחטיז'ו כטוגג וטפי' הנום, מכ'ם כל זמן זהילינו ממקלץ ליאדורט עכ'פ' ג' עדיף מאנזנלר לתמיהזון, ועיין יוא"ל כי ר'ג'ה פ"ה לענין נמיינט דסק' צ'ס'ג, ועיין חמוץ'ל יוא"ל כי קינ'עט צ'ילויים פ"ק ג' מאט'כ' צ'ז'.

לְבָנָן כמלחיניס צוֹהֵן גס נגדייל הומט לאוניקיט מיטמאה
חינויך פראע צלאטס קלטן יודעיס סיטס מורה יטלהלן,
וגומת הטע מיטן נס דרכנו דמומר למלעון מה להי' פהומת מזא
מכ"ם פלאור ליטינו וווטס מעטה עטף ווילין קלטן חיונ קיטט
מעזיקר קלטן לדמאנגען נטואן פאלטמ"ה מכ"ם ימכן דיט
לפערמיס עיין נבדר ווילן כוּה הַס פְּזָקֶן צְהוּמוֹן, צְדָלִיס
עלכ"פ. וועין פיעטן צלטן קראמנ"ס פ"ז ממ"ת ס"ע נכל"מ
ולעם"מ אט ולפי מזא צדרליס לייכט לפערמיס מזאט קידוש
טאקס נוּגָה.

וְעַזְיָן נֶהָק אֵל לְרַמְגַס פָּג מִמְמָלִיס טָג הַמַּלִּי
אֲדֹנָר מִכְתַּחַט הַפִּיקּוֹלִים כַּדְּזָק וְצַיּוֹם כִּי וְעַל
הַכָּל צַיִן קְמוּנִים הַמְּלָא וְצַיִן צְנִינִים אַסְלָמִים הַזְּנוּמִים

הופיעו נזוז על בטחים, מלך לדעתם בגרא"ה שם לנכל מופן היו חי"צ, ועוד לפיו קמויות גלוכ קמטחים וא' כלמי הפטלי, וזה עטמו יגروس סלוק מקומפה.

ומה שטחיה ממכה כ"י מקם ג' טה ו"ל הק"ה אם מי
שיט נח לו יה שבעל מחלוק עס מהמו ומש
ימלך קול נחצנו שמתוק פיח מטי' בנהלויקת נס נעל
וילק ממענו נזבזק פטוט מוטט ננטום נא. עת לזרע

כשנתמעין דבריו ועת למתות כתלי נצמן ע"כ.
הרי סהיפ מטבח כב' מזוהר צוה בם"ח דתול כ' בעדת
לטהור נגד הטענו חטף"י טענ"ו ימץן הימלאוקה
עם סוליס כלו, וסමוטלה טלה לפטר ציתו כי זו נט להתקות.
ומזה טענ"ם כבודו ממ"ח סי' מקמ"ד טלי זו והס
מנוויס לנו טלה יקח הס כלוי טיעזוד נכס וזו לנו
ימכן טלה יקח הס ויראי הילך, טלי דלאן נדחת מנות
נטהוי הסה מכל כבוד לו"ה, וכממקנה לטופקיט ציו"ל
סוכ"י ר"מ, ומנא"כ בס"מ טלה ווועס זקניש וויליכיש לנו
גמוקוס טהציו ווועס טס וויכיו ווועס זקניש וויליכיש לנו
טיעזוד נכס זו לנו יונט מן קעריר וכור גס צפה טוונט
כללי טהילכת דליון דעדין לנו נטה טטה, ומנות כבוד הצע
וועס צעה לו קודס, וויל טפער לאנטקיעס צבוס מופע טלה
על יוז, וזה טהר נטט עטה עכ"ס צגדל עטוק נמנזט
פטול מן המזות.

משא"ב נידון לכ"י מעלו לכהן נטה מטה, ומונע עליו לפיקם ציטו, ומוטל עליו צלוס ציתו ווגרל והגנת לרענן כמוץ לפיקם ציטו, ומ"מ אין מפקיר שם אין ציטי' צבאים מוגאנז זקיניס ויכול נטומין כבוד מה ע"י עין פקום ממילדיים טס ח"כ צלוס ציתו עדיף, כמונע כל לאזר שטח ממילקייס קאה לאכליע נטופין האלטוי לי גול' מז'ימות הדרגותם גם בר בפי סבורני.

חשבתי עוד להאריך אבל לא עלה ביד,
והרגני דושית ואת ביתו ידיכם, מצפה לרוחמי ח'.

סימן קצר

בב"ה, יום ח' פ' מה טובו אהלייך תשנ"ג לפ"ק.

כבודה ה' יורה ושלם בתוי ר' יצחק הכהן אלר לאירוע אופקים יצ'ו.

אחדשה"ט ושות' באחבה

באתי לטיס נטיף קייל, מאר טול הייט ציפס טוואל
כגדל מגינוק צנטנה (ע"פ בלאטה) מס גראן ניקוט
לפיגין, מס דק'ייל קידוצין ל'ג ע"ה וטס ל'ג ע"כ מהימן

ולhalbכה נצ"ע קי' לרמ"ד קי' פמק נט"ל דצנ'י
מיורויס טס גמוק' וצקי' לרמ"ד קי' פמק
כמי' טלהון דטוףג נצווו לחוד לאיו היטלו נס צה' ננמוד
לפנוי, וצקי' לרמ"כ קי' מימי למ"ה לעט פטה'ד כמי'
בפניי כיוון צה' ננמוד לפניו זו שלמה כדר ומן מהל,
ומתבונן מהו לאננה, דחט לינו מופג נצווו ווגם צה' נס
לנמוד לפניו דוקה כדרך חיוב יטיזות רישוט דהטמלמד מקצען
לפעמים רק מהרמי'ס ולח' מרלה טיטה'זת הל'lein סכלה
דלינו כלצנו ממתק, מכ"מ סיום טג'ין נקצען מלוחנו, וכמןעט
כלמי הפלמי טלה' יקצען מולס נס מלחה טיטה'זת הגט אלי'ינו
אצטט טיטה'זת ממנה דוקה לע"מ נוטה טג'ין נניאוג צה'

והרבן נושא'ם ויזבח לזכות הרביה, מזבח לרצמי ה'.

סימן קצר

ב"ה, עש"ק חזקת תשנ"ג לפ"ק

כבדור חרבנים חוקרים מופלגי תורה ויראה הרב ר' נימן ציילן וככ' הר' מוחץ מנחם מאיר שימונן, והרב ר' שמואל רוזנברג שליט"א חברי חנהלת קדשו רבי ר' אלימלך ז"ע

אחדש"ט ושת'.

יקרתכם קNELMI ומע"כ פגיוו לפנֵי מלייקתלן צמינו
סקדמת מילוט לדקה וכיו"ג, עפ"י קודמות
בצ"ט"ע יונ"ד קי' לרמ"ט מקעיף ו' עד מנ"י, והני בעניין
בחלמי ענייניס צוֹא ניכמס מתווות מהלקי שעת סלי, והן
נקניין לפלטס נדליך.

דָּבָרֶת נְצֹן הַזָּעִיר עַבְדָּס יְהוּדָה טַמְנוֹת צִים כְּנַקְמָת
עַל-יְפֵילָה מִמְּנוֹת לְדָקֶת וּמִוּת לְדָקָה לְגַעֲרִיסָת לְלִמוד
לוֹ נְלֻמּוֹת עֲנֵיָס עַדְיף מִמְּנוֹת צִים סְכַנְמָת, הַגָּה קַמְתָּן
לְרַכְבָּנוּ הַכְּבֵד וְלֹא פִי הַס הַיְּרִיעָה גַּס בְּגַנְנָן בְּזַת לְכַנְמָת, מַוְּ
לְדוֹקָה בְּעַנְיָנִי מִזּוֹם צָל צִים סְכַנְמָת הַלְּגַעֲרָס גְּנִינָו, וְלֹא כָּה
לְרוּחָה מִמְּנַחַמּוֹת תְּזַוְּנָת מְסִלְיָה קְדַרְיָה גַּס עֲנֵיָס מִזּוֹם
צָל צִים סְכַנְמָת עַדְיף מִלְּדָקֶת סְמָס, וְצִימָה לְגַעֲרִיסָת לְלִמוד
מוֹרָה לְגַעֲרִיסָה הוּא חֹולִיס עֲנֵיָס וְזָה פְּלִיף גַּס מִזְנִין צִים
סְכַנְמָת, דָּסָה קִיְּיָה לְיַכְלִיס לְמַכְלָר צִים סְכַנְמָת לְוֹרֶךְ מַתָּה,
כְּמַמְתָּחָה כְּמַטְזָה הַרְלָה שְׁכָלְלָה גַּיְעָד, וּמַמְתָּחָה כְּמַמְתָּחָה
זְוּמָר לְלִימּוֹד מַוְּרָה צָל נְעָרִים, גַּס חֹלִיס עֲנֵיָס, (וְעַד)
נְסָגָות יְהִי שָׁמָן צִוְּיָד קִי רַמְּעָט וְדַבְּרִיאוּ גַּל עַ).

זהה לנוסח מעודיף כיון שהוא על נסחה פקטיטו לי
לשם מילוי צדוחים עניין מוגעים ומנקטים, לדוס

ונוגלודו אין סקלרים וגדלו מומס על דעתם ה"ח נמיינוק
אנטנטה פיניליס וגדרותיו והיוו זלי ללחמו נמאות קהרי וזה
כלנווטם לעפ"י צבם על מה"כ שחול יהוד וללה יסודית ודמס
ס"ה כלווטם אסלי גדרותו על טעומס וכו' נפקח יהוד
לטוחווים נמאותה ולמנתס פדרבי אלוס על צימוזו להימן
המוראה ע"כ קרמג"ס.

וברבידב"ז סס כ' גנלהך דכ' וזה לכינוי נלמד זכות על
 פקלחיסט, הצל צומניינו וכו' אסרי צכל יוס
 הטנו ממחזרין הולמס למוטג ומוטקcin חותם להלמיין כמולה
 טכגע"פ וממלפין ומגלפין הצל צעלן סקכלה ווילן לאיזן למ
 הטנו למונטן הצל קופלייס צמורה טגע"פ ע"כ ובגע"ה כ"ה
 צומליינו פלוד טמיגין חמילוי הווע נסכים מומיט טגע"פ,
 ומפליטיס מקולט טמקילו נגד מו"ל, ע"כ קטה לימן נסס
 ממתק דין מינוק טנאצט, ערעט"י טולדלי מונוקן סס ע"ז
 חייזן פרען אנטוניס נסס, ע"כ גנלהך צנ"ל שעל"פ די

ב. נרמ"ה יוז"ד פ"י למן"ז ק"ו מי שלמד ציינט זמן
 שמד נסגו לומר שיטה תלמיד צנען פיטיגא, ה"ע"ט
 שלפעכט צנען פיטיגא שמע יומל מידוזיט ממנה, וכו' מעלה'
 לדמיוקוינו צמלה"ז (פ"ו"כ ק"י ל"ז) וטס מוחכל צבאי' בלמד
 מממנו זמן מהד מוקפום לו פירוט, וטזין במלטה"ז אט ק"ת
 לילמי' מותם' בלאוט ל"ה ע"ג, וככ' הקער על לרוי' זו
 דנטזודס מהרט צבוי"ט פ"י קל"ה מכהר כתטה"ז צנ"מו
 שטוף' הרייני לדין רבנו מוצדק מדלקומל פ"ק ס"ק חייכ
 מימתה על כוילתו, וכו' עוד כזעדי נ"י מס' גדר לומר שיטה'
 מלימיד צנען ישבנה.

תשובה: נאמר בתורה: «מפני שיבת תקום והדרת פני זקן», ודורשו חז"ל (קידושין לב:), זקן זה שקנה חכמה, בלומר תלמיד חכם, אף על פי שהוא צער לימים, ושיבת הינו זקן בשניהם, אף על פי שאינו חכם בתורה. וכן אמרו בגמרא (קידושין לג.), הלכה כאיסי בן יהודת דכל שיבת במשמעותו ששובח מקום מפני זקן בשניהם אף על פי שאינו בן תורה. ובמשנה (טופ פרק ה' דאבות) שינו במשמעות רבי יהודה בן תימא: «בן ששים לזכנה בן שבעים לשיבת». וכן בבבא בתרא (עה.) אמר רבי אחא בר יעקב, אין שיבת פחות משבעים שנה. לפי זה הגיל הקובע במצוות זו הוא זקן בן שבעים שנה, ואף על פי שאינו חכם בתורה. וכן פסק רבינו אליעזר ממיין בספר וראית מצוחה לו). וכן כתוב רה"ש בקידושין (פרק א' טימן גג), שהויאל וההלכת דורות כאיסי בן יהודת שאומר כל שיבת במצוות זו הוא איינו חכם, על ברחונו לפרש מה שאמרה התורה והדרת פני זקן, לענין ינוק וחכמים, בלומר תלמיד חכם שהוא צער לימי. ומכאן שבעים שנה ומעליה נקרא בשם שיבת ע"כ. וכן כתבו האחוות חיים חלק ב' (עמוד לח), והצדקה לדרכך (מאמר א' ביל"ד פרק יח). ע"כ. [מה שכתב הרמב"ם (פרק י' מהלכות תלמוד תורה הלכת ט'): מי שהוא זקן מופלג בזקנות,ആ"פ שאינו חכם עומדים לפניו. כן הוא במאיר קידושין (לב:). נראה שגם הם כוונתם לזכן בן שבעים שנה, כמו שכתב ביוואצ' בזה אצל דוד, והמלך זקן מאד, וכל חיוו שבעים שנה. כמו שכתב בבבא בתרא (קב.) במשמעות הילך אחר זקנת, והוא דמופלג בזקנת, חיינו בן שבעים שנה, כמו שכתב הירושי זתב (טימן רמד סק"י). ע"ש]. וזה לשון הطور והשליחן ערוץ (ירוח דעתה טימן רמד טעוף א'): «מצוות עשה לךם מפני כל חכם בתורה אפילו אינו זקן אלא ינוק וחכמים, ואפילו אינו רבנו. כן מצוחה מקום מפני שיבת, דהיינו בן שבעים שנה». וכתוב הרמא"א בחנת, ואפילו הוא עם הארץ, ובלבך שלא יהיה רשות. ע"כ.

אם מגן בתרגום אונקלוס (פרשת קדושים) איתא על הפסוק חנ"ל: "מן קדם דבר באורייתא תקום, ותחדור אפי סבא". נמצא שמהפרש ז肯 כפושטן, שבא בימיים, ושיבתתו הוא תלמיד חכם, ולפי זה בינו ששנינו בן ששים לזכנת, גדרין לעמוד מפני ז肯 בן ששים שנה ומעלה. וכן המביר הרשב"ז בספרו מנין אבות (סוף פרק ה' דאבות) לדעת אונקלוס. ועוד שבספר תיקוני חזורה (תיקון כא) הנושא בן חמשים לזכנה בן ששים לשובה. וכותב הגאון רבי אליהו מווילנא בביאוריו על התיקונים, שהזהורה חוליק על רביה יהודה בן תימא שאמר בן ששים לזכנה בן שבעים לשובה. ע"ב. וכן דעת האר"ז ז"ל להלכה בספר שער המצוות, ובספר שער הליקוטים (פרשת קדושים). וכן כתוב בספר גיגיד ומצות בשם החיד"ז. וכן כתוב מרן החיד"א בברכתי יומפ (סימן רמד סק"ד). נראה שהאר"ז ז"ל הולך בשיטת חזורה, שאומר בן ששים לשובה. וראיה בספר בן יהואי (שער ז' מענה צ'). ובמנחת חינוך (סימן רגנ). ובשוחית חקרי

לכ' חלק ב' מיוורה דעתה (סימן ז'). ובשוו"ת ברכת יוספ' לנדא (חלק יוורה דעתה סימן נו). ובספר סכיב לריאו (סימן לו אות ח'). ובמספר לכ' מבין (דף יט ע"א). ע"ש. אולם להלכה אנו תופסים עיקר בדברי התלמוד שלנו שאומר: "אין שיבחה פחות משבעים שנה". וכמו שכותב מרן הבית יוספ' אורח חיים (סימן כה), שבמקומות שהتلמוד שלנו חולק על הזוהר, הלכה כהתלמוד שלנו. וכן כתוב הרדכ"ז בתשובה חלק ד' (סימן לו), שבכל מקום שספריו הקבלה חולקים על פסק הנגרא, החלך אחר הנגרא והപוטקים שלהם עיקר יותר להלכה. וכן כתוב עוד שם (בסימן פ'). וכן כתוב בעמדני יום טוב (פרק הרואה אותן עז). וכן כתוב הגאון רבי שלמה לניאדו בשוו"ת בית דינו של שלמה (חלק אורח חיים סימן יב). וכן כתוב הגאון רבי חיים פלאני בשוו"ת לב חיים חלק א' (סימן סד). וראה עוד בשוו"ת מקום שמואל (סימן פ'), ובשלמי צבור (דף רלב ע"ג), ובשוו"ת מכתב לחזקהו (סימן ז'), ובשוו"ת זכר יהומפ' (סימן קצד), ועוד. ומכל שכן לפי מה שכתב הגאון רבי יוספ' חיים בספרו בניהם על התיקונים, שאין הזוהר חולק על המשנה שלנו, ושגם לדעת הזוהר בן ששים לזכנה וכן שבעים לשיבחה. ע"ש. וכן העיקר להלכה שהגיל הקובל במצוות זו הוא משבעים שנה ומעלתה. וכן פסקו החויי אדם (כלל סט) והקיצור שלחן ערוץ (סימן קמד טעוף ב'), לשיבחה היינו בן שבעים שנה. וכן כתוב להלכה הגאון האדר"ת, בהסתמתו לספר "חשבון טעמי המצוות" אות ה'. ומכל מקום נראה שאם יש ספק אם הוקן הגיע לשבעים שנה, חייבים לעמוד מפניו, ככל ספק דאוריתא שהוא לחומרא, להרמב"ם (סוף פרק ט' מהלכות טומאות מת) החובב הוא מדרכנו, ולדעת הרשב"א בספר תורת הבית (דף קב ע"א), והר"ן (סוף פרק קמא דקידושין), החובב הוא מדוריתא. ואמנם בשוו"ת שלמת חיים (חלק יוורה דעתה סימן סב) כתוב לצד בזה, שכם שדרשו בגרא (בבא מציעא דף ז:) עשירי ודאי אמר רחמנא ולא עשירי ספק, וכי נמי שיבחה ודאי אמר רחמנא ולא ספק שיבחה. אך באמת עדין אין בזה כדי לפטור מדרכנו, וכמו בפסיקי קהיל שהתורה מיעטה כשהם פסולים מספק, ובכל זאת אסורים חכמים, מכובאר בקידושין (עג), וכן כתוב החווות דעתך יוורה דעתה (סימן קי), שאף באיטורם, שיש לומר חלב ודם ודאי אסור רחמנא, ולא ספק חלב ודם, מכל מקום לדעת הרמב"ם אסורים מדרכי סופרים. ע"ש. וראה עוד בספר דברי אמת בקונטרסים (דף פה ע"ב), ובשוו"ת צמח צדק מליבאוזיטש (חלק יוורה דעתה סימן עא). לפיכך נראה שצורך לקום מפני ז肯 גם כשייש ספק אם הגיע לשבעים שנה, ככל ספק של תורה.*).

* ולכאורה היה מקום לומר שאין צריך לקום מפני ז肯 כשייש ספק אם הגיע לגיל שבעים שנה או לא, משום דaicא לאוקומי איזוקה קמייתא שעדיין איןנו ז肯. אולם נראה שהדברים מגיעים למה שכתבו התוספות יבמות (סט). ד"ה רישא, ואם תאמר ספק בן תשע שנים איך פוטל

�. ודרשו חז"ל
� חכם, אף על
� נ חכם בתורה.
� שיבחה במשמעות
� ששים לזכנה
� בר יעקב, אין
� ז肯 בין שבעים
� י"ז בספר יראים
� שהואיל והלהבה
� אין חכם, על
� והחכמים, כלומר
� א' בשם שיבת.
� דרך (מאמר א'
� ג' תלמוד תורה
� עמדים לפניו,
� ז' שבעים שנה,
� דטופלג בזקנתה,
� סק"ז). ע"ש.
� : "מצוות עשה
� איפלו איןנו רבנן,
� הרם"א בהגנת,
� ב' ניל: "מן קדם
� ש ז肯 כפשותו,
� ששים לזכנה,
� י"ז בספרו מנין
� תיקוני הזוהר
� לתב הגאון רבי
� גודלה בן תימא
� ז' זיל להלכה
� כן כתוב בספר
� ז' רמד סק"ז).
� וראה
� לשיבחה. וראה
� ושבו"ת חקרי

במיום : מצו
אפי

תורת, מבואר
(סימן רמד סע'

עשה כשתורתם כת
ובכתאי גונגה ספק
ע"ש. (ועיין עוד סע'
תקום, אדרבא בצע
ירוח דעת סימן כת
מדרבני, כלל ספק
עד רגע אדרבא
גמר אהוקה קביעה
וחזק מאד בתרת,
להוקה טנות, כת
ותהמדייה, ובמגילה ז
טייעטה דשמייא זא
אולם נחותות כת
שהחולך לבית הפטון
הגאון הראגזיבר ר
התורה אין חיבור ל
לולם מפנוי אלא ז
בזמן זהה שאין לנו
בשות' יניע ואופר ז
שלא בדברי הגדון
בן אם שייך לו מדר ז
רוכל (סוף סימן רט
לבבדו אוינו נידוי
מוכיחה עלי, ולא אולין בתר רובה בכתאי גונגה). ועוד שהר' הרכבה פעמי אפשר לרבר הדבר
על ידי שאלת אם הוקן הוא בן שביעים שנמה או לא, וכל שאפשר לברר לא מהגי חזקה לפטור,
כמו שאמרו בפסחים (ד). אלא שהר' שטרטב"א בחידושים להולין (ג) כתוב בשם רבותין, דודוקא
בזהיא דפסחים שתחזקת אינה אלא מצד אומדן, בעינן לבורוי, אבל בשאר חזקות אין ציריך
לברר, אלא סומכים על החזקה. ע"ש. גם יש לחלק בין חזקה הבאה על ידי מעשה, כגון בדיקת
חמצץ, לחזקת הבאה באfon טبعי, ועיין בספר חכמת אדם (ביתת אמרם, שעיר רוזב וחזקה סימן יב).
ע"ש. ומכל מקום מידי ספק לא יצאנן, וספק תורה להחמיר. וכן כתוב ידידינו הורח"ג רבי שלום
רביגוביין בשות' שער שולום חלק ג (סימן יג). ע"ש. אבל שיש להעיר על מה שכתב שם,
שלפי דברי חזות דעת (סימן קי) שאפשר לדעת ורמב"ם דפסקא דאוריתא לחומרא מדרבני,
מל מקום במצות עשה ספק דאוריתא תהי לחומרא מן התורה, אם כן הא נמי חזות לית ספק
עשה של מפני שיבת תקום ואולין לחומרא מדאוריתא. ובאמת המעין בדברי חזות דעת ישר
יחוץ פנימו דהינו טמא משותם שבאיוסר לא תעשות כן נבלה ואטרת הלב ודם וכיצא בזע
משמעות הכתוב. וכמו שאמרו בסוטה (כט). והבש"ר אשר יגע בכל טמא לא יאכל, בטמא ודאי
לא יאכל, תא בספק טמא יאכל. וכן, וכן ספק דאוריתא לחומרא רק מזרבנן. ולפי זה במצות

במיום: מצות קימה מפני ז肯 היא מגיל שבעים שנה ומעלה, והחיו כה הוא אפילו בבית הכנסת ובבית המדרש, ואפילו בשעה שמתפלל ולומד תורה, כאמור בשו"ת הרשב"א חלק ה' (טימן יד). וכן פסק בשלהן עורך (טימן רמד סעיף יא). וכן פסק הרדב"ז בתשובה, הובאו בדברי יוספ'

עשה כשהורתה כותבת לשכת בסוכת, או לאכול מצת, וכי"ב, עיין שיתת ודאי ולא ספק, ובכחאי גונא ספק אדריאתא לחומרה, שהמציה צרכית להיות ודאית ולא מספקת, ע"ש. (ועיין עוד בשו"ת דברי אמרת בקונטרס דף מה ע"ב). לפי זה אין שכותוב מפני „שיבת“ תkom, אדריאת בעינן „שיבת“ ודאי, ולא ספק, וכמו שרצה לומר כן בשו"ת שלמת חיים (חלק יורה דעת טימן סב). אלא שמל כל מקום נתנו שעל כל פנים יש לחייב לקום מפני ספק שבית מדרבנן, ככל ספק ואורייתא לחומרה. ע"ז בשו"ת הרדב"ז מכתבי (טימן קס) ודור"ק.

עוד רגע אדריאת בדבר ספק תלמיד חכם, אם ח比亚 לком מפני, שלכאורה יש לומר אריך גברא אהוקה קמייתא שלא היה עדין תלמיד חכם, אלא מכיוון שהוא לא בכל יום ויום, הולך וחוק מאוד במוריה, הות ליה בעין חזקה העשויה להשנותה. אף על פי שאין לדמות דבר זה להזקקת קטנות, שבאותם טביעו הוא משנתה מיום ליום, מה שאין כן בגין תלוי הדבר בשקידה והתחמלה. ובמגילות (ו:) אמרין, יעטני ומגאתני האמן, והגני מילוי חמורי, אבל לאוקומי גירסתא סייעתא דשמייה הוא. (ופירוש רשיי, לאוקומי גירסתא שלא השתקטו ממנה, יש יעט ואני מזאצא.) אלום בתוספות כתובות (סג). בד"ה אדריאתא, כתבו, שף על פי שאין מותחין בנולח, כאן שהחולך לבית המדרש דרכ' הוא שנעשה ארט גודל, לא חשיב נולח. ע"ש, והנה לפה מה שכתב הגאון הראגנツובי רבי יוסף רוזין בשו"ת שלמת יוספ' (טימן א אות ג, וטימן ז אות ב), שגם המורה אין חיב לעמוד אלא מפני תלמיד חכם שנגמר, אבל תלמיד חכם בעלמא אין אריך לקום מפניו אלא מדרבנן. ע"ש. (ועיין עוד בספר מועדים ומונחים חלק ב טימן ע). לפי זה בזמנן היה שאין לנו תלמידי חכמים פסוקים, הות ליה בגיןו דילן ספק דרבנן ולקולא. אלום בשו"ת יביע אומר חלק ד (חלק יורה דעת טימן טז אות ב) וחוחתי מדברי רבותינו וראשונים שלא כדברי הגאון תנ"ל, ומהם: תרמ"ז והרשב"א והריטב"א וההר"ן, ועוד. ע"ש, ויש לדון גם בכך אם שייך לנורן או ניזיל בתור רoca שאינם תלמידי חכמים. וא"ע. עזין למורן בשו"ת אברכת רוככל (סוף טימן רב), שהביא מה שכתב הרשב"ץ בתשובה, [חלק א טימן לג], שתלמיד שונדה לכבודו אינו נירוי אלא אם כן הוא חכם, אלא שענידין רבו קיים, לכן קראותו תלמיד. ומדובר מוכחה ממשקו שאין הנדרי אלא על בכורו של מי שהציבור חיביט בכבודו, ואין האכזר חיביט אלא בכבודו של חכם, שנאמר והדרת פני ז肯, ואין לנו אלא חכם, שקנה הכלמתה. יניך וחכמים אמרו, ולא יניך ותלמידך. וכן מוכחת מלשון הריב"ף והרמב"ם. נמצא שאין מוגרת לכבודו אלא חכם שוראי למונתו פרנס על האכזר, ולמד כל התלמיד בדברים הבתוגנים, ושהיא התלמיד שגור בפי, ויודע לחוץיא ממנו דין על קו היושר. ע"ב. וכותב על זה מרן, ומה שतצריך הרשב"ץ שלמד כל התלמיד, נראה שלבני דורו כתוב כן, אבל בדורות אלו לא ניתן מיל שלם כל התלמיד, כי אם אחד מעין. ועוד שהרשב"ץ ייחידי הוא בהז, ולא מזאננו לו חבר לא בראשונים ולא באחרונים. ע"ב. ועיין עוד בשו"ת מהריז"ם (חלק חמש משפט טימן טטא), ובשו"ת דברי מלכיאל חלק ו (טימן סג). ע"ש. ועי' בשו"ת חקרי לב (חמש משפט חלק א, טימן קז). ובשו"ת יוספ' אברהם פלאגי (חלק חמש משפט טימן ו) מה שהאריכו בגדר תלמיד חכם הפטור ממסים. ויש להלך. ועיין להגאון רבי יוסף ידיד בשו"ת ימי יוסף חלק א (חלק אורות חיים טימן ד) שכתב, שאנו מחשב תלמיד חכם בזמן הזה אלא הבקי בש"ס ובטור ושלחו עורך ויודע להבין ולהחוות ולדמות דרבנן. ולפי זה במאות

זאת כשרות, ויש לומר זומר וידא, אלא אולי נתר עז מא). שיקיר קושית היה, האיל ורגילות הוא אשר כמייגל, לבן אינה אסמן צד). וכן כתבו יאנזון רבי עקיבא אייגר (אנזידר טימן כא), ושכנן במקבצות, ובשו"ת נודע אלכות אישות טימן ב), : פיא. וכן כתוב בשו"ת דבאי מהר"ם קשטיילאץ נזבנה שהובאה בשו"ת סמוך קא דף קע ע"ד), נגיד במשמעותו שהובאה בסבירותה תומת ישרים זה בפרי חדש (טימן א ע"ז רעה דעת טימן רח). ע"ג. ובשו"ת מורות דב (טימן לה). ושוד, השגה ליה בגיןו דירן באנזון באנזון שיבא זקון בן שים, ואסמן יכ), ואסמן חוה עזון בזבזים, שכואן זקנתו רוץ אפשר לבורו הדבר לא מתני חזקה לפטור, בסבב רבותיו, דיזוקא באסאר חזקות אין אריך די מעשה, כגון בדיקת רוכב וחוקם טימן יכ). דצט הרח"ג רבי שלום כל מה שכתב שם, אסא לחומרה מדרבנן, בזט נמי הויה לי ספק הבבוי החות דעת יתר שרב אלב זעם וכיצא בזע, לת פסק טרפה אינט לא אכל, בטמא ודאי דרבנן. ולפי זה במאות

(סימן רמד סק"א). ותקינה צריכה להיות מלא קומתו, בין מפני ז肯 לבין מפני תלמיד חכם, וכਮבוואר ברמ"ס (פרק ו' מחלכות תלמוד תורה הלהה א'), ובטור ושלוחן ערוך (סימן רמד סעיף א'). והזהיר במצוות זו ליקום מפני זקנים וחכמים ורוכחותיו, זוכה לארכיות ימים, ותלמודו מתקיים בידן, כמבוואר בקידושין (לג):

סימן עא

שאלה: הנושא באוטובוט צבורי, ובאהת התהנות נפטר ז肯 או תלמיד חכם לאוטובוט, והגיע פניו אליו, והחדר ליקום מפני, מצות התורה: "מפני ישיבה תקום והדרת פני ז肯", החט רשאי להזור ולשכת מיה, אף על פי שאין מקום ליקון או לחט לשבות, או שהייב מן הרין לחתת מיקומו ליקון או לחט, כדי שלא יושב והם עופרים?

תשובה: ראשית כל עליינו לבאר שהעומד מפני ז肯 או חכם, חייב מצד הדין להשאר עומד כל זמן שעומדים ולא עברו מכונגד פניו, ובמו שמתכאר מהמעש שהובא בגמרא (במחלוקת שביעות ל'), על רב נחמן שקס מפני אשתו של רב הונא, כשהבא להתדיין לפניו, משום שאשת חבר תורי היא חבר. וכן מתכאר מדברי הר"ן שם. וכן כתוב הגאון בעל תורת חיים בחידושיו לשבעות שם, שהעומד מפני תלמיד חכם צריך לעמוד כל זמן שהחכם עומד, עד שיעביר החכם מכונגד פניו. ואף על פי שבמספר כתם היישועות (שביעות שם) סובר שככל שקיים מצות קימה מפני חכם רשאי להזור ולשכת מיה, אין דבריו מוחוררים להלכה. והעיקר בדברי התורת חיים הנ"ל. וכן מבואר בשבולי הלקט השלים (סימן מג) בשם גאון, שצריך לעמוד מפני

ሚלתא למילתה בסברא ישרה ובעומק העיון, ע"ש. ועיין עוד בספרו תורה חכם (דף ג ע"א). ע"ש, ולא זכר שר מדברי מון באקטה רוכל הנ"ל והש"ך יורה דעתו (סימן רמד סק"א) כתוב, שנגן עכשו שלא ליקום אלא מפני ראש ישיבה ואב בית דין, ואפשר שהשוו מודתויהם כדי שלא לחלק בין חכם להכם, וכל שהוא מופס ישיבה או אב בית דין, נקרא חכם לעמוד מפני. וצ"ע, ע"ב. וכך לומר לפי זה שעשר תלמידי חכמים מחלו על כבודם, אולם לא יעשה בכך במקומינו, והמנגנון אפשרות ליקום מפני כל תלמיד חכם מורה הוראה, דיני, וראש ישיבה, (ועיין בשותית הרשב"ץ חלק א סימן לג חב"ל, "שפfilו הבקי בתלמיד", אם לא יודע לתוציאו ממנה דינים, או כשמעניין בפוטקים אינו יודע מוצא הדין בתלמיד, אינו בכלל חכם שמוגדר לכבודו). ונמצינו לזכים שגם ראש ישיבת אריך להיות בקי בדיןיהם, ודין). ואינו לחייב במצוות של תורה, ובפרט שאין בה טורח ולא הפסד ממונו. וכבר אמרו חז"ל במונחות (mag:) גדול עונשו של לבן מעונשו של חכלת וכו'. וכן הזהיר על זה בלשון של תורה בספר פלא ייעץ (עד' קימה דף בא ע"א). וע"ע בדברי הגר"ח זוננפלד בשותת שלמת ויתם (חו"ר ט"י נז חולאת).